

Előszó

A kötet egy, az MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézetében vezetett, „Etnopolitikai modellek Európában c. OTKA-kutatás keretében készült el. A könyv alapját két – a Budapesti Corvinus Egyetemen és a 2006-ban megszűnt Teleki László Intézetben megtartott – konferencián elhangzott előadások adják. E kötetben a Teleki Intézet éves konferenciáján elhangzott előadások közül a „Politikai közösség, politikai nemzet versus kulturális nemzet” szekcióban tartott előadások alapján megírt tanulmányokat adjuk közre.

A könyvben ezenkívül szerepel még néhány – később a fent említett kutatás támogatásával elkészült – tanulmány. E jelenleg is folyó kutatás fő célja, hogy leírja és feltárja az etnikai alapon szerveződő kisebbségi közösségek politikai részvételének, képviselőiténél és érdekérvényesítésének különböző formáit és szintjeit Európa különböző államaiban. A kutatás arra is választ keres, milyen különbségek és hasonlóságok lehetnek az Európai Unió régi és új tagállamaiban az etnikai vagy nemzeti kisebbségek politikai mobilizációja, politikai képviselőiténél lehetőségei között. Ebben a kötetben a közép- és kelet-európai országok helyzetének bemutatására törekszünk, ebből a szempontból és ennek a kutatásnak az első részeredményeit kívánjuk közzétenni.

A könyv így előbb a nemzetfogalomnak a modern demokratikus alkotmányokban való használata által felvetett kérdéseket vizsgálja, valamint azt, hogy ez miként határozza meg az egyes államok kisebbségi politikájának általános kereteit. Majd néhány ország példáján keresztül megkísérel átfogó képet kialakítani az egyes országokban az etnopolitika jogi és politikai környezetéről, valamint arról, hogyan modellezhető az etnopolitikai tér az Unió új tagállamaiban. Ennek során a következő kérdéseket elemzi: a) léteznek-e az etnikai politizálást tiltó jogi korlátok az adott politikai közösségben, b) mely országnak van kisebbségi törvénye, az hogyan szabályozza a közéletben való részvétel jogát; c) hol léteznek kisebbségi önkormányzatok (autonómiák), ezek hogyan illeszkednek a területi és személyi autonómia modelljeinek skáláján, d) milyen megoldások léteznek a kisebbségek parlamenti és helyhatósági képviselőiténél biztosítására, e) hogyan érvényesülnek az antidiszkriminációs szabályok, f) hogyan történik a pártok fi-

nanszírozása, g) milyenek a párttörvények, h) van-e lehetőség kisebbségi autonómia nélkül a demokratikus belső választásra.

A kötet három nagy szerkezeti részre tagozódik az első az elméleti kérdéseket boncolgató fejezet a nacionalizmus általános kérdésével, valamint a nemzetfogalom intézményesülésével foglalkozik a modern politikai közösségekben. Majd a politikai és kulturális nemzet közötti kapcsolatot, a két fogalom együttes használatának igazolhatóságát vizsgálják a szerzők. Az ezt követő fejezet a nemzetfogalom magyarországi használatát elemzi, illetve bemutatja az arról lefolytatott közpolitikai vitákat és ezek hozadékait. Ezt követően tér rá a kötet az egyes országok etnopolitikai modelljeinek a már ismertetett szempontok szerinti elemzésére. Itt kerül sor a szlovéniai, a szlovákiai, a romániai és szerbiai etnopolitikai modell bemutatására. Végül a kötetben szereplő dokumentumok valós képet adnak a nemzetközi környezetről az újabban e területen elfogadott dokumentumok segítségével.

A tanulmánykötet alapjául szolgáló nemzetközi konferenciák megrendezésére és a tanulmányok megírására a már említett K 63592 számú OTKA-kutatás keretében és támogatásával került sor. Ezenfelül a szerkesztők külön köszönettel tartoznak a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány „Dunatáji népek kutatása” szakalapítványának a kötet megjelentetéséhez nyújtott támogatásáért is.

Végezetül abban a reményben köszöntjük az olvasót, hogy a kötet a kisebbségkutatás elméleti kérdései iránt érdeklődők számára tanulságos és hasznos olvasmányt kínál.

A szerkesztők